

1928

MATI IN GOSPODINJA

Št. 11.

Kako izbiram otrokom imena.

Prvega človeka je Bog imenoval Adam, t. j. mož iz zemlje; prva žena je bila Eva, t. j. živa, ali življenje dajajoča. Ko je Elkanova žena Ana dolgo Boga prosila, naj ji da sina in jo je Bog uslišal, je sina imenovala Samuel, t. j. Gospod me je uslišal. In betlehemskega Detetu je Bog ukazal dati ime Jezus, t. j. odrešenik ali zveličar.

Tako je torej navada, da dajemo otrokom imena že silno stara in zelo pomembna.

Imena, ki jih damo otrokom, niso le zato, da razločimo Franceljna od Janeza in Maričko od Metke, ampak imajo tudi ta namen, da dobi vsak otrok v svetniku, katerega ime dobi pri krstu tudi svojega varuha in zaščitnika. Tega namena pa seveda ne more doseči vsako ime, ampak res krščansko ime, ime svetnika.

Kadar torej izbiramo novorojenčku ime, naj nas ne vodi le to, da je ime lepo in gosposko, zadnje čase še prav posebno, da zveni ja dovolj jugoslovansko; da ne konkuriramo s sosedomi v izmišljanju imena, ki lepo zveni, pa nič ne pomeni. Krščanskim družinam je še prav posebno treba, da imajo vsi njih člani taka imena, ki res družini tudi dajo pečat krščanstva. Zato pa naj se starši pri izbiri imen svojim otrokom vzdržijo vseh lepozvenečih imen, ki pa nič ne pomenijo. Saj je ime, ki ga starši otroku zberjo na slovo ni dan sv. krsta, ko stopa kot nov član vesoljstvo katoliške Cerkve, tako rekloš program njegovega življenja. Zgodilo se mi je, ko sem bila za botra, da je župnik zahteval še kako drugo ime, da more kot katoliško ime zapisati v krstno knjigo.

Lepo je, če dobi prvorojenec očetovo, prvorojenka materino ime, da gresta ti imeni iz roda v rod. Ni pa primerno, če niti oče, niti sin, ne mati, ne hči ničesar ne ve sta o imenu, ki ga nosita. Zato je potrebno, da krščanska mati ob prvi priliki, ko more otrok to razumeti, poleg drugega verskega pouka spregovori tudi v svetnikih, katerih imena imajo otroci. Vsak tak razgovor bo za otroke poseben dogodek; dal bo pa vsakemu izmed njih vsaj eno dobro misel, vsaj en nagib za posnemanje, četudi najpreprostejše lepe poteze na njegovem zaščitniku.

S tem v zvezi pa ne moremo preiti grde in tudi grešne navade, ki je tako zelo razširjena med nami, da namreč sv. imena po nepotrebem, nespoštljivo ali celo kot klelev izgovarjamo. So to zlasti: Jezus, Kristus, Marija, po vojski sem pa iz raznih drugih jezikov nabrana, ki jih vsak dan ališimo in ne čisto tudi že med otroki prave kletvine.

Zdi se, da je ta grda navada kakor slaba dediščina, ki prehaja od očeta na sina, od matere na hčer in sicer tako močno, da naše družine prav kakor na bogate in revne, lahko delimo na take, ki kolnejo in ki

ne kolnejo. In ko so starši že davno v grobu, na svetu pa še otroci in otrok otroci kolnejo na njih račun in na njihovo odgovornost. Ni to neutemeljena trditve; saj so se otroci od njih naučili in se starši niso potrudili, da odvadijo sebe in otroke in tako zajeze povodenj greha, ki sicer nevzdržno drvi naprej.

Če za podkrepitev svojega govorjenja moraš imeti v ustih kako posebno besedo, potem si izberi tako, ki ne žali ne Boga ne ljudi. Pred leti je imel »Orlič«, ta list naših malih, prijetno razpravo, v kateri je brat Narčič svoj naraščaj »pošteno kleti učil«. Ne nam škodovalo, če jo vnovič prečitamo in se tudi po njej ravnamo. — Z grdo kletvino pa proč iz naših družin!

Kuhinja.

Vsak letni čas ima svoje posebne jedi, tako tudi spomladanski. Zdaj imaš na vrtu n. pr. drobnjak, tam raste rdeča ali mesečna redkvice in drugo. Na, draga gospodinja, tu nekaj nasvetov, kaj bi se dalo v tem času novega cenenejšega in dobrega skuhati. Začnimo z juho.

Krompirjeva juha z drobnjakom. Kuhaj v dveh litrih vode tri debele, olupljene in na kosce zrezane krompirje, jih osoli; ko je krompir kuhan, mu prideni prežganja iz masti in moke (vsega za dve žlici), h kateremu prideni 1 do 2 žlici paradižnikov. Ko vse prevre, juho s krompirjem vred pretlači skozi penovko v drugi lonec, ji prideni eno žlico kisle smetane, ščep popra in eno žlico kisa. Ko juha še enkrat prevre, jo stresi v skledo na opečeno krušne rezine, h katerim si pridejala 2 žlici drobno zrezanega drobnjaka.

Rdeča redkvice kot prikuha. Redkvico operi, ji poreži koreninico in jo skuhaj z listjem vred. Kuhano odcedi in seseklaj, jo stresi v redko prežganje, osoli in zalij z govejo juho ali krompirjevko. Ko prevre, ji prideni velik ščep popra in eno žlico kisle smetane.

Mrzla fižolova omaka z drobnjakom. Skuhaj četrt litra namočenega fižola, odcedi ga in pretlači, zmešaj s kisom in oljem (kis lahko porabiš od kumaric) in z dvema žlicama drobno zrezanega drobnjaka. Tudi lahko pripraviš fižolovo omako, ako ti ostane fižol od prejšnjega dne.

Kuhan drobnjakov truckelj. Napravi raztegnjeno (vlečeno) testo iz pol litra moke, drobnega jajca, za oreh masti, soli in toliko mlačne vode, da je testo bolj mehko. Testo moraš dobro ugnesti, pokrij s skledo vsaj za pol ure. Nato napravi sledeči nadev: Zmešaj v skledi dve pesti sira iz kislega mleka, četrt litra kisle smetane, dva rumenjaka, nekoliko soli in sneg dveh beljakov (ali deni cela jajca). S to nadevo nmaži razvlečeno testo, ga potresi z eno veliko pestjo krušnih drobtin in malo pestjo drobno zrezanega drobnjaka, testo zavij v gibanico, ki jo zavij v namočen ožet prtič ter ga poveži z nitjo. Tako pripravljeno gibanico kuhaj pol ure. Kuhane razvij in zre-

ži ter zabeli z maslom, ki si v njem zaru-menila eno žlico krušnih drobtin.

Rezančni narastek z drobnjakom. Iz dveh jajc napravljene rezance skuhaj v slani vodi. Kuhane odcedi, vmešaj dve žlici kisle smetane in dva rumenjaka, prideni sneg dveh beljakov, veliko žlico zrezanega drobnjaka, 1 do 2 žlici drobno zrezanega suhega prašičjega ali govejega mesa ali kuhana drobno sesekljana jetra. Vse skupaj zmešaj in stresi v pomazan, z drobtinami potresen model ter speci. Pečeno postavi s solato na mizo. M. R.

Nalezljiva bolezen: šen.

(Dr. Matej Justin, san. podpolkovnik.)

Danes vam moram povedati nekaj o šenu, o oni bolezni, katero ljudje tako radi »kadijo«, katera se ne sme »zamočiti« in o kateri vladajo med ljudstvom tako različna mnenja. Ker sem v zadnjem času imel baš s to boleznijo precej posla in so obolele v večini same ženske, naj se v »Gospodinji« o njej pomenimo.

Šen na obrazu, na nosu, šen na nogi, šen na prsih, šen v bližini kake ranice itd. — Nekateri pravijo tudi tej bolezni prisad: »prisad je pritegnil«. Hrvati in Srbi ji pravijo »crveni vetar«. Rdeč je in hitro nastopi, razširja se po celem obrazu, človek postane zabrekel v obraz, kakor da bi ga veter ohipal. Latinski in zdravniško-tehnični izraz pa je: Erizipel. O njem torej se bomo danes pomenili.

Kako se pojavi, na kakšen način ga dobimo? Imaš n. pr. majhno ranico na obrazu, na nogi, na roki ali kje drugje. Ne da ti žilica miru. Obregneš se vsak trenutek vanjo s prsti, popravljaš kaj na njej z nohti svoje roke, ki nikdar niso prosti bacilov in bolezenskih klic. Te klice zaneseš v rano pod kožico, čez 3—4 dni dobiš glavobol, visoko vročino, rana začne boleti in okolica se začne rdečiti, postaja zabrekla. — Nastopil je šen. Ali pa te n. pr. srbi na očeh v notranjem oglu oči, med očmi in nosnim robom. Misliš, da ti je padlo kaj v oko, in drgneš in drgneš z robcem iz žepa, ki ni prav preveč čist in snažen, ali pa s prstom, ki tudi nikdar ni brez bacilov, ali z rokavom, ki je še manj čist in še bolj obložen z glivicami morda raznih rodov ljudi, ki so to blago nosili na sebi — skratka na notranji kot oči zaneseš z drgnjenjem vse polno raznih vrst bacilov in glivic in srbež ne izgine; nasprotno; ono mesto začne zatekati, boleti, nastopi glavobol, vročina, zateklina in rdečica se vsak dan veča — nastopil je šen.

Ali vzemimo sledeči slučaj. V nosu ti nekaj ni v redu. Srbi te, ali nekaj nagaja. Ne pomisliš dosti, ali pa kar tako nič hudega sluteč sredi dela sežeš s kazalcem roke ali s kakim drugim prstom v nos, da si ga očistiš in izbrskaš iz njega, kar te draži. Narediš to parkrat. Vedno bolj te draži, nos te sili, da se začneš vsekavati, da z robcem, ovitim na prstu trebiš iz njega nekaj, kar ti sedaj povzroča že bolečine. Te bolečine se širijo in segajo že gor proti očesnim notranjim ko-

tom, nos oteka, glava te zaboli, vročina in rdečica se kaže na nosu. »Vse ti gre v glavo«. Slab postajaš, za delo si nesposoben, leči moraš — šen v nosu je nastopil. Radi malenkostnih draženj nosu, radi vseganja vanj, nevede in nehoti, si si nakopal hudo bolehnje, ki te bo držalo 14 dni v postelji, da ne boš ne spal ne miroval, morda se ti bo celo bledlo, jesti ne boš mogel, skratka: hudo si obolel. Vzrok pa je bil neznan.

Ali v uhlju, v ušesih kaj srbi ali bode. Praskaš, enkrat, dvakrat, ni miru. Vzameš žveplenko, ali ono kljukico iz kite (če jo še imaš — upam, da nisi še postrigla las »na fanta«). Ni miru. Vedno te srbi; drugi dan pa uho zateče, boli. Glava ti je težka, mehurčki se ti delajo po uhlju, ne smeš se ga dotekniti, tako te boli. Otok se razširi dalje na okolico, na obraz, pride do drugega uhlja, razširi se na čelo, na teme. Čez 14 dni nimaš več las, vse ti lahko izpadejo. Sen ti je vzela 14 dni delazmožnosti in morda tudi kras ženske: tvoje lase.

Gospodinja je duša v hiši, vse hoče imeti snažno, vse lepo. Pomiva, riba, snaži in briše vsepovsod. Prav je, da je vse čedno in lepo, prav, da vsaka nesnaga takoj izgine. Seveda je pa tudi prav, da vsaka nesnaga iz rok in prstov gospodinjne same izgine. Da si gospodinja dobro čisti in snaži svoje roke, s katerimi sama snaži drugo umazanijo in s katerimi podaja krožnike, žlice, kruh. Če tega gospodinja ne dela, tedaj maže in morebiti tudi okuži vse, kar prime v hiši (žlice, vilice, kruh, posode, zobotrebece itd.). Nohte naj si vedno kratko ostrize, ker je baš za nohti največ umazanosti in »črno za nohti« vsebuje tudi dosti, dosti bacilov. Predpasnik naj bo vedno svež, v kuhinji naj ne manjka brisače, ki naj se vedno menja, skratka: snažne roke, snažno perilo na sebi, pa lahko rečemo, da je gospodinja res v snagi doma. Lahko gospodinja še tako čisti po hiši in okrog nje, če ima »črno za nohti«, umazane roke, je nekaj važnega prezrla.

Pri delu seveda gotovo roke umažeš, moraš si jih pa nato dobro s toplo vodo in milom umiti, najbolje v tekoči vodi pod pipo ali pa, da večkrat menjaš vodo v lavorju.

(Dalje.)

Salata.

Med vsemi zelenjadnicami je salata prav gotovo najbolj znana, najstarejša in najbolj priljubljena. Kolikokrat slišimo tožiti gospodinjne-kuharice, da njihove družine v poletnem vročem času nočejo družega jesti kot salato. Umevno je to, ker vročina izsuši grlo in napravi ježo, za utolažitev ježe in za vlažiti izsušeno grlo pa je salata najboljšo sredstvo. Dobra je tudi zato, ker je mrzla in osveži celo telo. Ravno zato je treba v vsakem gospodinjstvu bogate dobre zaloge salate. Bogate zaloge si lahko preskrbimo s tem, da je veliko nasejemo in sicer v presledkih 3—4 tednov, in da to salato presadimo takrat, ko je godna za presaditev. Je pa čisto gotovo, da negovana, dobro oskrbovana salata zaleže še enkrat toliko, kot pa pusta, trda in negovana. Tudi se prav veliko privarčuje pri zabeli, olju ali masti, ker mehka sočnata salta rabi za dober okus veliko manj maščobe kot pa pusta, napol divja salata.

Zato pa, ljuba gospodinja, glej na to, da boš pridelovala dobro, sočnato salato, s katero bo tvoja družina zadovoljna, in zaslovela boš kot dobra kuharica, četudi bo salata surova.

Salata je zelo stara. Poznali so jo stari Perzi, Grki in Rimljani. Njenemu mlečnemu soku so pripisovali zdravilno moč. A mi vemo o njeni zdravilni moči to, da je za prebavo zelo dobra. Priporočati jo je zlasti tistim ljudem, ki trpe na zaprtju.

Salato pridelujemo spomladi, poleti, v jeseni in tudi pozimi. Seveda imamo zato različne vrste.

Navadna salata je hčerka divje salate, ki je na Kavkazu doma, sedaj pa raste divja po vsej Evropi. V različnem podnebju, v različni zemlji in po različni strežbi je nastalo iz prvotne salate veliko število vrst, ki se ločijo po času, po okusu in po obliki. Najprva, ki se stoji v glave, je poletna, glavna salata imenovana. Pravijo ji pa tudi »ta mehka«, ker ima mehke, nežne liste. Njena sestra, ki se jej vrtni svet malo pozneje odpre, je ledenka s svojim dolgim sorodstvom: braziljanka, žolta kamenka, žolta posilka, rjava posilka in še mnoge druge.

Med poletne salate spada tudi povezanka ali poletna endivija. Pri nas je znana pod imenom štrucarica. Štrucarica je vrsta izmed salat, ki je zelo dobra tudi kuhana. Napravi se na isti način kot špinača. Povezanka je salata poznejše vrste in sledi sorodstvu ledenk, braziljank itd.

Salata zahteva dobro pognojeno in pa dobro obdelano zemljo, le v taki bo dobro prospevala in ne bo prehitro zdvijala v cvet. Napravila bo trdo, debelo glavo in bo imela sočnat, nežen okus.

Salato vseh vrst presajamo 35—40 cm narazen. Med rastjo jo je treba okopavati, pleti in obilo zamakati. Zalivanje z gnojnico pred in po dežju zelo pospešuje njeno rast in sploh ves njen razvitok. A vendar naj se zalivanje z gnojnico preneha zadnji čas njenega razvitka, to je kakih deset dni pred uporabo.

Zimska salata se loči od poletne v tem, da je za mraz manj občutljiva in da prezimi brez škode na vrtni gredici. Seme zimske salate se naseje koncem avgusta. Ko je godna za presaditev, se presadi na določeno vrtno gredico. Štrežbo potrebuje isto kot druge salate. Zimska salata, ki je uporabna spomladi, je nekoliko slabšega okusa in njeni listi so bolj trdi in manj sočnati. Vendar je vredna priporočila, ker se stoji v glave zgodaj spomladi, ko še nimamo razen v topli gredi zgojene salatne sadike prav nobene zelenjadi.

Tudi zimskih salat je več vrst kakor: žolta zimska, rjava zimska in nova srebrnica.

Delo na vrtu koncem majnika in v juniju.

Konec meseca majnika in cel junij je čas pletve, okopavanja, osipanja in presajevanja.

Vse nasajene sadike ljubijo čistost, zrahljanost, vlago in opore. Čistost jim preskrbimo s pletvijo. Zrahljanost z okopavanjem. Oporo s količi, z vejami in z osipanjem. Količe rabijo paradižniki, ki jih pri-

vezujemo nanje. Kole ali late — palice nasajamo fižolu, ki se sam ovija. Veje natikamo med grah, da se oprjemlje, ker sicer pada po tleh, se ne more razviti in tudi rad segnije. Z osipanjem pa podpremo in zasujemo zelenjadnice z dolgimi vratovi kakor: zelje, ohrovt, karfižole in razni kapus. Osipamo pa tudi fižol in grah.

Poleg tega pa še presajamo pozneje nasejane zelenjadnice kakor: salate, zelje, ohrovt, rdečo peso, mali ohrovt, karfižole. Nasejemo še salato. Nasadimo kumare in lahko tudi še mesečno redkvico. Fižol sadimo še lahko koncem majnika in prvo polovico junija. Tudi za grah še ni prepozno. Vrtnice poškrpimo z galico in potresemo z žveplom. Uši jim obiramo ali odpravimo s tobakovo vodo. Način je opisan v lanski Gospodinjji.

Šentjanževa roža.

Ta cvetlica je po deželi v obče znana, pozabljeno je pa že, kakšen hišni zaklad so imele stare matere in gospodinjje v njej.

Šentjanževa roža je približno 2 čevlja visoka, metlaste oblike, peresa so bledezelena in podolgovato ozka. Raste kaj rada ob hostah, na zapuščenih njivah blizu host in po gmajnah. Cvetje je v obliki zvezde in pri zreli cvetlici temnorjavno. Do dobrega razcvetenja je med 1. in 15. julijem, kakor je pač vreme. Da imaš šentjanžovo rož pred seboj, je najboljšo znamenje to, da imaš, ako cvetje med prsti zmaneš, rdeč sok na prstih.

Le temnorjavno cvetje ima dobro zdravilno moč. Cvetje se osmuka in se dobro natlači v čisto litersko steklenico nad polovico. Potem se napolni z dobrim laškimi oljem. Postavi se za en mesec na sonce, dokler ne postane olje krvavordeče; steklenico je treba med tem časom večkrat zasukati. Potem se napravi iz olja mazilo in sicer takole: Raztopi v emalirani posodici 3—4 dkg čistega voska in vlij en četr litra olja vanj, mešaj še par minut na ognju, potem odstavi in poglej, če ni preveč ali premalo trdo. Prav trdo je mazilo, ako nanj položiš prst in se malo vda, ko se je strdilo. Pomaga se, da se še enkrat raztopi in pridene voska ali olja. Hrani se v dobro zavezanih kozarcih, lončkih ali v škaticah.

To mazilo naj bo vedno pripravljeno posebno v kmečkih hišah. Ako se vrežeš, zaderiš kak les ali trn v roke, pri čebelnem piku, pri žuljih in opeklinah, pri vsaki rani, katera se hoče gnojiti, je to najboljšo mazilo. Hladi in celi rano ter jo varuje prisada. Tudi ako ima konj rano, gnojenje na kopitu, spri bolno mesto in vsak dan dvakrat namaži, bolečine bodo odnehale in žival bo v kratkem zdrava.

Od protina (gihta) krivi, otekli prsti so se s tem mazilom pozdravili in obronki zginiti. V tem slučaju se drži roka nekaj časa v gorki vodi, se obriše, namaže in obveže. Roka postane vroča: znamenje, da se zdravi. Tudi otekline od bezgavk in izpuščaji na koži se s tem mazilom v kratkem preženo.

Zdajle, ko pride čas, pridno nabirajte šentjanžovo rožo in si pripravite domači lek, s katerim sebi in živini mnogo bolečin prihranite.

Praktični migljaji.

Kdor ima rokavice ali kako drugo stvar iz gamsove kože in bi rad, da dotična stvar obdrži prvotno barvo, naj v vodo, v kateri jo namerava prati, pridene pomarančne lupine in pusti čez noč.

Ako hočeš staro zelenjavo osvežiti, namoči jo eno uro v mrzlo vodo, kateri prideneš sok limone.

Ako imaš svilene bele nogavice, ali pa tudi iz umetne svile, jih daj ponoči sušiti, kajti na solncu bodo postale rumene.

Kadar se na srebrnini pokažejo madeži, jo položimo v krompirjevo vodo in madeži bodo ne samo izginili, pač pa bo srebrnina kot nova.

Otroci.

1.

Bila je zima. Ves teden je že pihala ostra, kraška burja, pometala in dvigala prah in pesek, a ko tega ni bilo več, je dvigala drobne kamenčke ter jih lučala s silo v obraz, da je kar skelelo. Napihala in nabrala je tudi črnih, gostih oblakov, ki so se podili v divjem teku zdaj na sever, zdaj na jug.

Prišel je naključni sneg v veliko veselje vseh šolarjev in otrok, ker je sneg pač redek gost v tržaški okolici.

Vsi ozebli in premrazeni ter rdeči v lica so prihajali naši otroci domov drug za drugim.

Pavel ni niti odložil plašča in kape, ampak stal kar tako oblečen ob kuhinjskem oknu ter gledal s svojimi velikimi, črnimi očmi ven v naletavajoči sneg, katerega je burja sukala in sukala, da se je utrujen vlegel pod visok zid v zatišje ali pa se stisnil v špranjico ob oknu, da se je skrila na gorko.

Pavle pa je le strmel pri oknu ven v zimski dan. Ko je prišla iz šole še leto dni starejša sestra Ana, jo je Pavle povlekel za rokav ter ji nekaj kazal doli na gmajni pod našim vrtom. Ves vznemirjen ji je nekaj šepetal. Bil je mal, komaj osemleten prirodoslovec, ki je poznal že celo vrsto tičev, metuljev in žuželk. Sestra Ana je z glavo prikimala, oba sta me pa prosila, da smeta na vrt.

Podila sta se nekaj časa po vrtu, potem se pa skrila pod visok zid v zatišje. Naenkrat sta se pognala čez vrtno ograjo ter nekaj iskala po grmičevju na gmajni, kjer so bili prej sosedovi odrasli fantje ter so tudi nekaj brskali in iskali. Upehana in rdeča v lica sta pritekla v hišo, zadovoljno si mela roke in se smejala.

Na mojo vprašanje je Pavle odgovoril, da so sosedovi fantje nastavili pticam limanice, da se njemu ptiči jako smilijo, zato sta z Ano pobrala vse limanice in jih vrgla proč.

Vesela sem bila svojih dobrih, usmiljenih otrok ter verjela v ono Pavletovo usmiljenje do današnjih dni.

Pavle in Ana sta zdaj že odrasla in učena. Pa je oni dan dejal Pavle med pogovorom: »Ana, ti si bila že kot deklica korajžna. Veš, kako si pobirala limanice na gmajni z veliko nevarnostjo, da bi te nabili sosedovi fantje?«

»Vem, vem; jaz sem jih pobirala in nosila tebi, ti si jih pa nastavljal po našem vrtu.«

»Kaaaj?« sem vprašala začudeno. »Ali se ti niso smilile ptice, da bi zato pobiral limanice in jih metal proč?«

»Kaj še!« je rekel Pavle smeje se. »Ti nisi dovolila, da bi kupil lim in napravil limanice, da bi lovil tičke, zato sem si pomagal z zvijačo, ker bi bil strašno rad imel tičke v kletki. Pa le potolaži se, mama; vso zimo sem nastavljal, pa se ni ujel niti eden, da sem bil vsled tega silno žalosten, ko sem zvečer premišljeval svojo in svojih limanic usodo.«

Kriška domačija.

Žalostni dnevi so sledili temu razgovoru. Kljubovati je hotel in oskrbnika obdržati. Ko pa naslednje dni Marjanica ni prišla h kosilu in se mu je tudi sicer vsepovsod izognila, ko je že služinčad nezapno gledala — ga je vendar prevzelo in — »inspektor« je izginil.

Na zunaj je bila razdvojenost poravnana, na znotraj pa je razdor segal dalje in dalje. Gospodar je bil slabe volje radi dela, ki ga je moral zdaj sam prevzeti. Še pogosteje kot doslej je zahajal v vas in prihajal domov — pijan.

Ko se je prvič to zgodilo, se je Marjanica z gnevom obrnila od njega. Vsak dan pa jo je prijemal nov strah. S prošnjami in lepimi besedami je skušala vplivati na moža, da bi rešila vsaj zadnje kosce — svoje sreče...

Pa je vrgel masko »finega« človeka popolnoma stran, postal je surov in nasilen. Iz Marjaničinega srca je izginila zadnja ljubezen do njega.

Nekega dne je prišel župnik v obiske na Križ. Gospodarja ni bilo doma, zato ga je sprejela Marjanica. Prosil jo je, naj vendar vpliva na svojega moža, da ne bo tak. Ne le, da v cerkev nikoli ne pride, ampak je vsej občini slab zgled zaradi pohujšljivega in hujskajočega govorjenja v gostilni. Vsako avtoriteto zasmehuje; kakor povodenj se mu vlivajo zmerjanje in kletvine iz ust. Mnogo nerazsodnih je že potegnili za seboj: razdor, nezadovoljnost in sovraštvo so se naselili v dosedaj tako mirni fari.

Marjanica se je prestrašila in prav zabeležilo jo je v dušo. Tako daleč je že? Tako hudo je že postalo? — O, oče! O, matil!

Z objokanimi očmi je pripovedovala zvečer možu o obisku in ga rotila, naj ne razdira najsvetejšega v ljudeh.

Sicer ni pričakovala učinka svojih prošenj, a na tak izbruh jeze, sovraštva in jedkega zasmehovanja ni bila pripravljena. Kakor da je razjarjeni živini odpadla zadnja ovira... Bleda, kakor okamenela je obsedela, v obeh pa ji je gorela tiha, neznačna bolelost.

Kakor mora ji je leglo na prsi. Spoznala je, da se je zmotila, zelo zmotila... Pa bilo je prepozno... Prepozno.

Čez leto in kateri dan se je na Križu narodil sin prvorojenec — slaboten in nezhen otrok.

Gospodar se je razveselil v nekakem ponosnem veselju, kakor da se je spomnil svojega boljšega jaza. Prijazen in dober je bil s svojo ženo in tega se je Marjanica kar prestrašila, a vendar je iz bridkih razvalin njene sreče hotelo vzkliati rahlo upanje. Kakor topel val je bilo to... Ali bo še kdaj drugače pri hiši?... Morebiti!...

Če sta mož in žena v zadnjih mesecih mrzlo in molče živela vsak zase, drug brez drugega, se je po tem dogodku hotelo zdeti, da ju bo otrok zopet združil. Včasih je bilo videti, da bo zopet napočil prvi čas njune ljubezni...

A to ni trajalo dolgo. Marjaničino upanje je zginjalo.

Ko je minil čar novosti in je Marjanica začela bolehati in je morala dolgo ostati samo v sobi, je Nandetu postalo dolgčas sedeti doma in oskrbovati ženo in otroka.

Polagoma je pričel s starim življenjem, le še bolj brezobzirno in povsem prosto; kajti Marjanica se ni prav nič brigala za njegovo početje. Prepustila ga je samemu sebi, saj njena beseda itak ni nič zalegla.

Živela je samo še za otroka. Z nepojmljivo ljubeznijo je ljubila tega otroka, ki ji je nadomeščal vsa razočaranja njenega zakonskega življenja, ki ji je postal vsebina življenja.

Toda njena materinska sreča je bila tako kratkotrajna. Nista še pretekla prav dva meseca, ko je otročiček ležal v mrliški krsti — žrtev nalezljive otroške bolezni.

In ž njim je zamrlo zadnje upanje, da bo na Križu kdaj drugače.

Nande je bil ves iz sebe. Nihče ni pričakoval niti slutil, da ga bo otrokova smrt tako potrla. A vse to je bilo le navidezno; kmalu se je potolažil.

Osamljena mati pa je bila neutolažljiva. Tedne in tedne je presedela v mrki žalosti, ki ji ni mogla dati duška niti v solzah.

Le, ko ji je mož nekega večera pijan predbacival, da ni dovolj skrbno otroka varovala, se ji je zabliskala v obeh jeza in gnev. Saj bi bila dala za otroka zadnjo kapljico srčne krvi!

»Kdo izmed naju ravna brezvestno, ti ali jaz?« je vprašala pikro in ga pogledala v oči.

Pa ni zdržal njenega pogleda; tiho se je splazil iz sobe.

Mlada gospodinja se je zavila v svoje mrke misli o nesreči njenega življenja. Gospodinjstvo je prepustila deklam. In kmalu je bilo na Križu vse v neredu, vse v razsulu.

Marjanica ni mogla drugače. Bolezen ji je prepovedala vsako delo; preslaba je bila, da bi iz sobe vzdržala red.

Čemu tudi, saj je on vse razdiral, česar se je polotil? Naj se razvija dom navzgor ali navzdol; zanjo nima več smisla.

Težka bolezen na sru se je Marjanice lotila; otrok ji je vzel vso življensko moč in vse veselje. Noči so bile posebno hude.

(Dalje prih.)

Za naše male

Regrat.

Bilo je lepega, jasnega pomladnega dne. Nebo se je vzpenjalo v kristalni čistoti nad zelenimi polji in travniki. Škrjačkova in ščinkavčeva pesem sta se lovili po zraku; hrib in dol sta cvetela. Najlepše pa je bilo na travniku poleg potoka, ki je priskakljal po bregu nizdol. Modrooke spominčice so se sklanjale v njegovo vodico in se ogledovale v njenem zrcalu. Rožnato-bele marjetice so se v lepem krogu vrstile na koliko proč od potočka. Dalje tam pa je, kakor rumena preproga cvetel regrat, mlečni mošnjček, pasja ali kravja roža, pihalnica, rinkarica ali verigarica. Na tej zlatorumeni preprogi je sedelo nekaj otrok, ki so se igrali »štacuno«. Iz marjetičnih košaric so pipali bele lističe in jih devali na kup, da jih prodajo za riž; regratove glavice pa so jim dale bogato zalogo rume-nega žafrana, ki so ga za dragi denar prodajali.

Mali Jezušček se je napotil po travniku in je zamišljeno gledal otroke. Deklica z ljubeznivim, angelskolepim obrazom in ljubkim venčkom iz spominčic na kodrasti glavici, se je trudila iz regratovih stebelc napraviti »epo vratno verižico. Pa so se ji stebelca lomila v drobnih prstih, ker je bil tedaj že stržen v njih. — Zaupljivo je pogledala Jezuščka, češ, pomagaj mi vendar!

In Jezušček je vzel stebelca in je pihnil stržen iz njih, da so bila votla in so od tedaj tudi votla ostala. Pa se niso več lomila in so nastajale pod dekličinimi prsti dolge verige. Deklica se je razveselila in je iz hvaležnosti ponudila Jezuščku, naj

prisede, češ, zate in zame zadošča moja zaloga; delajva skupaj lepe verige.

Jezušček pa je odmajal z glavo in je deklici povedal: »Veš, moj Oče me je poslal na svet, da verige zdrobim in raztrgam.« In je odšel po svetu, dobrote deleč.

Kukavica.

V gozdu se je pogovarjala kukavica s škorcem, ki je ušel iz kletke v mestu. »Kaj pravijo ljudje o naših lepih pesmih? Kaj govorijo o slavčku?« ga je radovedno vprašala. »Celo mesto hvali njegovo petje.«

»Kaj pravijo o škrjančku?«

»Pol mesta hvali njegovo žvrgoljenje.«

»In o kosu.«

»Tudi njega hvalijo tu in tam.«

»Pa še nekaj te moram vprašati: kaj pa vendar pravijo o meni?«

»Teža ti ne vem povedati, ker nihče ne govori o tebi.«

»Tako?« odgovori kukavica. »Torej bom pa odslej sama govorila o sebi.«

In res kliče neprestano svoje ime, da odmeva iz gozda čez polje in travnik do človeških bivališč.

Mali čarodejec.

Pekov Jakec je vedno znal svoje male prijatelje presenetiti s kakšno novo iznajdlo. Seveda se je skrivaj skrbno pripravljalo, da ga niso zasačili pri njegovi zvijači. Njemu v čast pa moramo povedati, da ni bil tako sebičen, da bi vse svoje skrivnosti obdržal samo zase, temveč je po posrečenem poskusu stvar lepo razložil, najrajši seveda

Ivki, ki je najbolj začudeno zrla vanj, kadar je kazal svojo umetnost.

V.

»Otroci, vidite, tu imam novičič za 50 par.« Jakec je stegnil roko in v perišču se je svetil čisto nov poldinarski novc. »Sedaj pa pazite. Roko zaprem in jo zopet odprem in novičiča — ni.« In res, novičiča ni bilo. Na tla tudi ni padel, za rokav ga ni mogel spustiti, ker je držal roko ves čas iztegnjeno. Med prsti ga tudi ni, ker Jakec jih je široko raztegnil.

»In sedaj roko zopet zaprem in ponovno odprem — evo vam 50 par.« In res, novičič je bil zopet na svojem mestu.

O, to je Markec gledal. In Ivka! »Kakvo pa si to naredil?« Vse oči so radovedno uprte vanj.

»Čisto preprosto,« se je široko smejal Jakec. Obrnil je roko in pokazal svoj prst sredinec, na nohtu pa pritrjenega malo voska. Ko je roko zaprl, je gledal, da je novičič prišel prav pod ta vosk, na katerega se je nalepil, in ker je roko držal odprto proti gledalcem, ni nihče mogel opaziti novičiča. Ko je roko zopet zaprl in odprl, je novičič pridržal zopet v roki.

Uganke.

Katera hiša nima strehe?

(Polzeva.)

Ob katerem mlinu ne teče prav noben potok?

(Ob mlinu za kavo.)

Kar storiš, storim tudi jaz; če se ti smeješ, se tudi jaz; če si miren, sem tudi jaz; če hodiš, hodim tudi jaz. Kdo sem?

(Štika v ogledalu.)

Po koteh in po zidovju prežim na svoj lov, a nimam ne puške, ne psa. Kdo sem?

(Patek.)

Že dolgo je narejeno, pa je je treba vsak dan iznova pripraviti. Zdrav človek je rabi za počitek, bolan pa se je boji. Kaj je to?

(Postelja.)

Za lepo vreme

HUMANTIK

Ljubljana, Dunajska cesta 1a (Petovia)
 Celje, Aleksandrova ulica 1
 Maribor, Gosposka ulica (Jos. Martinz)
 Ptuj, Slovenski trg (Petovia)

Naš dnevnik je Slovenec → Domoljub naš tednik!

TVORNICA KEM. IN DOL. BARVILANOV, FIRNEŽA IN ŠTEKELNEN
 DRUŠTA Z. OZ. LJUBLJANA

ORIENT

LAKI, TERPENTIN, STROJNO OLE, UMETNIŠKE BARVE, PRAŠNO OLE, COPICI, FIRNEZ, SOLSKE BARVE, SUHE BARVE, BRISTNE OJUNATE BARVE

PRODAJALNA
 DUNajska c. 14
 LJUBLJANA

POLEGTROVINA
 SCHNEIDER & VEROVŠEK

PRVOVRSTNI MATERJAL-NIZKE CENE!!